

Staldzene kaldajärsak

Foto autoris Ventspils Tūrisma informācijas centra foto arhīvs

Ventspilsist põhja poole Kolka suunas, asub Staldzene – vana kaluriküla, kus veel on säilinud üksikud 19.saj kaluritalud. Siin käivad veel praegugi kalurid merel ja tuulevaiksetel suveõhtutel on siin tihti tunda külmsuitsutatud lestade lõhna.

Staldzene on oma muljetavaldava kõrge merekaldaga linnaelanike ja külaliste armastatud jalutus – ja ujumiskohaks. **Staldzene kaldajärsak on Läti kõrgeim kallas.**

Kaldajärsak on tüüpiline 4–8 m kõrgune erosioonkallas, kus Läänemere eri etappidel tekkinud setted paljanduvad umbes 400 m ulatuses. Mere erosiivse toime tagajärjel uhutakse kallas ära. Ranniku seireandmeid kasutades on arvatud, et erosioonkallas taandub igal aastal keskmiselt 1 m võrra, mille tagajärjel loodusmälestise pindala väheneb ja on praegu umbes 6 ha. Seega on selle paljandi olemasolu aeg piiratud, tõdeb teabeallikas „Īpaši aizsargājamās dabas teritorijas Ventspīlī“. Aja jooksul on kallas kaotanud ka kõrgust – umbes 50 aastat tagasi ulatus järsk kallas isegi 12 meetri kõrgusele. Kaldajärsaku kulumist mõjutavad mitmesugused tegurid, sealhulgas kliimatingimused – tuule kiirus ja suund, õhutemperatuur, merepinna kõrgus, hoovused, lained, jää teke jne. Ventspils sadama muulidel ja sügaval laevateel on endiselt märkimisväärne mõju, mis peatab täielikult looduslike setete liikumise sadamast mööda põhja poole.

Staldzene kaldajärsakul asuvad nii üleuroopalise kui ka Läti kohaliku tähtsusega kaitsealused biotoobid: metsased mereäärsed luided, boreaalsed metsad, lubjarikkad nõmmeniidud, rohttaimedega kaetud hallid luided. Loodusmälestise territooriumil on 8 erikaitse all olevat taimeliiki. Mõningaid neist taimedest leidub vaid Ventspils ja Pape läheduses.

Staldzene kaldajärsak asub Ventspils maakonna ja Ventspils linna territooriumil, sealhulgas üheksa kilomeetri pikkusel mererannikul piki Staldzenet Liepeneni. Nende kõrgus ulatub 4-18 m üle merepinna. Rannikulõik on ilus, maaliline ja sellel paljanduvad väga mitmekesised setted. Kõige pikemal lõigul on rannaluidete liivakihtide all näha jääajal ladestunud hallikassinist liivasavi (moreeni) ja ka jääjärve punakaspruuni savi.

Staldzene rannik tunnistati Läti 2021. aasta geograafiliseks paigaks. Staldzene ranniku ehk Läti 2021. aasta geograafilise paiga auks korraldatud haridusürituse käigus avalikustati infotahvlid, millest üks paigaldati ka Liepenisse. Geograafiliste paikade infotahvlid avas Looduskaitseameti ja Põhja-Vidzeme Geopargi Seltsi ekspert Dainis Ozols. Aasta geograafilise paiga tiitel antakse välja eesmärgiga tõmmata avalikkuse tähelepanu Läti erilistele geoloogilistele moodustistele, anda teavet laiemale avalikkusele ning aidata kaasa paiga mõistmisele, uurimisele ja heaolule.

Geoloogiline ja geomorfoloogiline loodusmälestis Ventspils linna territooriumil loodi 2001. aastal 8,6 ha suurusel alal, et kaitsta ja säilitada Kuramaa ainulaadseid liustikumoreenipaljandeid, Läti jääaja lõppfaasi savipinnast ja teisi Läänemere basseini ajalooliste etappide setteid.

2001. 2001. aastal peale tormi tõi Staldzene merekallas päevavalgele pronksiajastu (7.saj e.m.a) ehted ja muistsed tarbeesemed, mis on suurim sedalaadi lasund Baltimaades, mis asub praegu vaatamiseks Liivi ordulossis.

📍 Bangu iela 61

